

Vaikuttavuustarina VASTUULLISET INNOVAATIOT VAUHDITTAVAT MUUTOSTA

Rivakka muutos kohti ympäristön kantokyvyn rajoissa toimivaa ekohyvinvointivaltiota edellyttää innovatiivisia ratkaisuja. Reilu murros vaatii vastuullisia innovaatioprosesseja, jotka edistävät niin ihmisten, luonnon kuin taloudenkin hyvinvointia.

Kestävien toimintamallien ja teknologioiden kehittämiseen tarvitaan julkisten päätöksentekijöiden tukea. Vaikuttavuusperusteisten ohjauskeinojen avulla julkishallinto voi suunnata innovaatiotoimintaa kestävyysaasteiden ratkaisuun. Toimivia ohjauskeinoja ovat muun muassa julkiset hankinnat ja investoinnit, yhteistyömallit sekä tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoitus. Yksityisen sektorin innovaatiotoiminnan ohjaaminen vastuulliseen suuntaan edellyttää ymmärrystä uudenlaisista ohjauskeinoista sekä niiden toimintalogiikasta, vaatimuksista, vaikutuksista ja reunaehdoista.

ORSI-hankkeessa tavoitteenamme on edistää tutkimuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden keinoin kolmea keskeistä muutosta:

- 1** Keskeisten innovaatiopoliittisten toimijoiden ja sidosryhmien ymmärrys innovaatiopoliittikan mahdollisuuksista edistää kestävyysmurrosta kasvaa.
- 2** Julkisen sektorin keinot ohjata innovaatioprosesseja pitkän aikavälin sosiaalisista, ympäristöllisistä ja taloudellisista vaikuttavuustavoitteista käsin vahvistuvat.
- 3** Yritysten ja julkisen sektorin edellytykset tehdä yhteistyötä kohti jaettuina kestävyystavoitteita vahvistuvat.

Näin etenemme kohti vaikuttavuutta

1 INNOVAATIO- POLITIIKAN ROOLI TUNNETUKSI

Olemme tuoneet aktiivisesti esille innovaatiopolitiikan roolia kestävyysmurroksissa julkisissa esiintymisissä ja kirjoituksissa sekä tapaamisissa muun muassa kuntien, ministeriöiden sekä Euroopan komission kanssa. Olemme herättäneet keskustelua ja ajattelua innovaatiopolitiikan muuttuvasta roolista sekä siihen liittyvistä julkisen ohjauksen haasteista.

2 TUTKIMUSTIETOA JULKISEN SEKTORIN KÄYTTÖÖN

Olemme tuottaneet tutkimukseen perustuvaa tietoa julkisen vaikuttavuusperusteisten ohjaukeinojen mahdollisuuksista, toimintaperiaatteista sekä niiden käytön reunaehdoista. Olemme levittäneet syntyneitä tutkimustuloksia muun muassa blogitekstien sekä yhteistyöverkostojemme, kuten Hankinta-Suomi-ohjelmatyön, kautta, jotta uudet käytännöt voisivat levitä julkiselle sektorille laajemmin.

3 YMMÄRRYKSEN JA YHTEISTYÖN RAKENTAMINEN

Olemme kartoittaneet sekä yritysten että julkisen sektorin toimijoiden näkemyksiä ja kokemuksia eri ohjaukeinoista ja yhteistoimintamalleista. Välittämällä ymmärrystä eri osapuolten välillä edistämme yhteistyön syventämistä ja tavoitteiden yhteensovittamista tulevilla sektorien välisissä yhteishankkeissa.

Ymmärrystä edelläkävijähankkeista

Tutkimme innovaatiopolitiikan roolin laajentumista kilpailukyvyn edistäjästä ympäristöllisten ja sosiaalisten haasteiden ratkaisijaksi tapaustutkimusten kautta. Keskitymme erityisesti siihen, miten julkishallinto voi tukea vastuullisten innovaatioiden syntyä ja suunnata yritysten innovaatiotoimintaa ratkaisemaan kestävyysaasteita. Haluamme ymmärtää, miten vastuullisten innovatiivisten ratkaisujen syntymistä saadaan tuettua vaikuttavuusperusteisen ohjauksen keinoin, mitkä mekanismit synnyttävät innovaatioita ja vaikuttavuutta ja mitkä ovat ohjausmenetelmien reunaehdot.

Olemme tunnistaneeet uuden ymmärryksen luomiselle keskeisiä ohjauskeinoja ja näkökulmia sekä käynnistäneet tutkimusta näistä. Näihin lukeutuvat: innovaatiokilpailujen suunnittelu ja toteutus, jännitteet poikkisektoraalisessa yhteistyössä, vaikuttavuusperusteiset hankinnat haastelähtöisen innovaatiopolitiikan välineenä, vaikuttavuusperusteinen johtaminen kaupunkiorganisaatiossa sekä vaikuttavuusperusteisten hankintojen yritys- ja innovaatiovaikutukset.

Luomme uutta ymmärrystä edelläkävijähankkeiden avulla. Tapaustutkimuskohteemme soveltavat uusia vaikuttavuusperusteisia ohjausmenetelmiä innovatiivisten ratkaisujen ja toimintamallien tukemiseen ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamiseen. Tämänhetkiset tutkimuskohteemme ovat:

- Tesoman hyvinvointikeskus Tampereella
- Helsinki Energy Challenge -haastekilpailu
- Lapset SIB II -tulosperusteinen rahoitussopimus Tampereen, Vihdin sekä Karkkilan alueilla
- Ravinteidenkierrätyksen EIB-hanke Varsinais-Suomessa

- Pirkanmaan ekologinen transitio -yhteiskehittämisprosessi
- Vaikuttavuudella johtaminen Espoon kaupungissa
- Vaikuttavuusperusteiset hankinnat

Helsinki Energy Challenge on haastekilpailu, jossa pyritään löytämään innovatiivisia ratkaisuja kivihiilen korvaamiseksi kaupungin lämmöntuotannossa. Olemme muun muassa kartoittaneet kilpailun osallistujien kokemuksia sekä näkemyksiä kilpailun organisoinnin parannuskohteista ja sen laajemmista hyödyistä, mikä tuottaa oppeja vastaavanlaisten ohjausmenetelmien kehittämiseen ja hyödyntämiseen jatkossa.

Tesoman hyvinvointikeskus on Tampereen kaupungin, Mehiläisen ja Settlementti Tampereen muodostama allianssi, joka tarjoaa laajasti palveluja terveyskeskuksesta yhteisökahvilaan tavoitteena edistää alueen asukkaiden hyvinvointia ja toimintakykyä. Toimintamallin perustana on toimijoiden syvä integraatio sekä vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseen sidottu kompensatiojärjestelmä. Pyrimme tutkimuksessamme ymmärtämään miten vaikuttavuustavoitteet ohjaavat keskuksen toimintaa ja miten uusi yhteistyömalli kykenee edistämään hyvinvointia sekä uusien innovaatioiden syntyä.

Tulosperusteisten rahoitussopimusten (Social Impact Bonds, SIB) osalta valitsimme ensimmäiseksi tutkimuskohteeksemme Lapset SIB II, jossa pyritään parantamaan Jyväskylän, Tampereen, Karkkilan ja Vihdin kaupungeissa syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja perheiden tilannetta. Olemme tutkineet hankkeen valmisteluprosessia ja tuottaneet ymmärrystä uuden toimintamallin suunnitteluun ja käyttöönottoon liittyvistä haasteista sekä ratkaisuista. Tutkimuksessa avataan valmistelun vaatimuksia ja edellytyksiä tulosperusteisten rahoitussopimusten potentiaalisille solmijaosapuolille sekä tunnistetaan julkisen tuen tarpeita kuntien valmisteluprosessien läpiviennissä.

Toinen tutkimuskohteemme on Ravinne-EIB (Environmental Impact Bond), jonka tavoitteena on vähentää maatalouden ravinnekuormitusta Lounais-Suomen alueella. Valmisteilla oleva EIB on maailmanlaajuisesti yksi ensimmäisistä ympäristöhaasteisiin keskittyvistä tulosperusteisista rahoitussopimuksista. Olemme seuranneet hankkeen valmistelua ja kartoittaneet eri mukana olleiden toimijoiden näkemyksiä tämän uuden ohjauksen luonteesta sekä sen toimeenpanon edellytyksistä. Tunnistimme eri tapoja kehystää Ravinne-EIBiä, jotka ovat keskenään yhteensopimattomia. Selitämme hankkeen hidasta etenemistä sillä, että toimijoille ei ole muodostunut jaettua ymmärrystä toiminnan vaikuttavuudesta, sopivista etenemistavoista ja suhteesta muihin ympäristöpoliittisiin politiikkainstrumentteihin.

Osana Pirkanmaan ekologinen transitio -kehityshanketta tarkastelemme vaikuttavuusmittarien kehitystä ja käyttöönottoa. Espoon kaupungin valitsimme tutkimuskohteeksi, sillä sen tavoitteena on uudistaa koko kaupungin johtamisjärjestelmää vahvemmin vaikuttavuusperusteiseksi.

Edellä mainittujen syvällisten tapaustutkimusten lisäksi olemme tarkastelleet suurempaa joukkoa vaikuttavuusperusteisia hankintoja pyrkimyksenämme ymmärtää julkisten hankintojen roolia yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemisessa.

Teemme tutkimusta tiiviissä vuorovaikutuksessa tapauksiin liittyvien sidosryhmien kanssa, jotta tutkimustuloksiamme voidaan hyödyntää mahdollisimman hyvin. Olemme tavanneet tutkimuskohteiden edustajia ja keskustelleet heidän tietotarpeistaan ja tutkimustavoitteistamme sekä suunnitelleet ja käynnistäneet yhteistyötä. Olemme esimerkiksi toimineet asiantuntijoina Helsinki Energy Challenge -haastekilpailun

valmistelussa ja hyödynnämme osallistuvaa tutkimusotetta Pirkanmaan ekologinen transitio -hankkeen sekä Espoon kaupungin kehitystyön tapauksissa. Tarjoamme omaa osaamistamme kehitystyön tueksi ja keräämme samalla tutkimusaineistoa tieteelliseen työhön.

Tulosperusteisten rahoitussopimusten osalta olemme tiiviissä vuorovaikutuksessa työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivan Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskuksen kanssa. Pohdimme yhdessä tapoja, joilla tutkimus voi edistää sosiaalisen ja ympäristöllisen vaikuttavuuden hankinnan yleistymistä Suomessa. Samalla tutkimuksemme hyötyy muun muassa keskuksen asiantuntemuksesta sekä kattavista verkostoista.

Osallistumme myös Hankinta-Suomi-työhön, jossa kehitetään keinoja toteuttaa tuoretta kansallista julkisten hankintojen strategiaa. Tuomme vastuullisten innovaatioiden ja vaikuttavuusperustaisen ohjauksen näkökulmia “Tiedolla johtami-

Näkyvyyttä ja uusia näkökulmia

Olemme tuoneet aktiivisella viestinnällä, yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella näkyvyyttä vastuullisen innovaatioprosessin merkitykselle ja vaikutusperustaisen ohjauksen menetelmille. Samalla olemme osaltamme syventäneet yhteistyökumppaneidemme sekä laajemman yleisön tietämystä ja synnyttäneet julkista keskustelua.

Esittelemme tutkimustuloksiamme aktiivisesti erilaisissa tapaamisissa, työpajoissa ja tilaisuuksissa. Muun muassa tutkimuskohteidemme edustajat, Hankinta-Suomen Tiedolla johtamisen teemaryhmän jäsenet ja TEMin vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus ovat kuulleet tuloksista niiden synnyttyä. Muista tilaisuuksista ja työpajoista mainittakoon esimerkiksi Maantieteen päivät, KEINO-osaamiskeskuksen kuntapäätäjille suuntaama webinaari ja koulutus osana KEINO-Akatemia

-kehittämisohjelmaa, tapaaminen Ruotsin valtion teknologia-rahautusorganisaatio VINNOVAssa, Työ- ja elinkeinoministeriön Innovaatiivisten julkisten hankintojen 10 % tavoite -työpaja sekä EU-paneelikeskustelu innovatiivisista julkisista hankinnoista.

Olemme tuoneet tietoa vastuullisista innovaatioprosesseista laajeman yleisön korvanappeihin ORSI-hankkeen Kristallipallo-podcastin kautta. Olemme lisäksi kirjoittaneet blogitekstejä sekä Vieraskynä-kirjoituksen Helsingin Sanomiin, antaneet haastatteluja sekä pitäneet lukuisia esityksiä tavoitteenamme välittää tietoa ja näkökulmia asiantuntijoille ja päätöksentekijöille. Tutkimustyömme edetessä jalostamme tuloksia paitsi tutkimusartikkeleiksi myös vuorovaikutusmateriaaleiksi.

Sidosryhmien kanssa tekemämme laajan vuorovaikutuksen ja tutkimustyömme etenemisen myötä olemme havainneet myös uusia tutkimuskohteita. Keskusteluissa Arvoliiton kaltaisten sidosryhmien kanssa olemme havainneet yhteiskunnallisten yritysten roolin kestävyyssiirtymässä tärkeäksi aiheeksi. Olemme hahmotelleet tutkimusta, jossa tarkastellaan innovatiivisten yhteiskunnallisten yritysten mahdollisuuksia osallistua vaikuttavuuslähtöisiin julkisiin hankintaprosesseihin.

ORSI-hankeessa tehtävän työn pohjalta on valmisteltu myös jatkotutkimushankkeita, joissa on mahdollista syventää tiettyjä tärkeitä tunnistettuja aiheita. Helmikuussa 2021 käynnistyi valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoittama hanke ”Kestävien ja innovatiivisten hankintojen riskien jakaminen (KIRI)”. Lokakuussa 2021 käynnistyi Business Finlandin rahoittama hanke ”Co-designing sustainability-oriented innovation policy: experiences, instruments and solutions (COSU)”.

Tutustu tutkimusjulkaisuihimme: ecowelfare.fi/artikkelit

ORSI-hanke luotsaa hyvinvointivaltiota ympäristön kantokyvyn rajoihin. Etsimme reiluja ja rivakoita keinoja siihen, miten julkishallinto voi ohjata muutosta. Tuomme kansalaiset, päätöksentekijät ja yritykset yhteiseen pöytään. Tutkimme hallintoa ja budjetointia, arjen osallistumista, vastuullisia innovaatioita ja kulutusvalintojen ohjausta.

Towards Eco-Welfare State: Orchestrating for Systemic Impact (ORSI) -hanke on Tampereen yliopiston, Suomen ympäristökeskus SYKEN, Aalto-yliopiston ja VTT:n yhteisponnistus. Hanke on osa STN:n ohjelmaa Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet (STEER). STEER-ohjelmassa etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja siihen, miten ja millaisin keinoin yhteiskunnallista kehitystä voidaan nykyoloissa ohjata kohti pitkäjänteisiä yhteiskunnallisia tavoitteita, kuten sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitys.

